

Dějepis práce od 20. 4. do 24. 4.

Děti,

posílám zápis k dokončení renesance. Tento týden se dozvíte něco o vzdělanosti, literatuře a hudbě. Příští týden bude opakovací. Upevníte si své znalosti, které jste získali během minulých týdnů. Budeme opakovat písemně, ale mám pro Vás návrh. Mohli bychom opakovat i pomoci videokonference. Stačilo by, kdybyste si založili Gmail. Přes něj se dostanete na aplikace Googlu, ve kterých najdete i Hangouts. Ten slouží pro videohovory. Sice mám už pár zájemců, s nimi se domluvím, ale pokud by měl ještě někdo zájem, budu ráda. Někteří z Vás se mi už ozvali, ale někteří ještě ne. Zajímalo by mě, zda vše chápete, zvládáte, ale také jak se máte a jak tuto nezvyklou situaci zvládáte.

Mějte se krásně!

Lucie Jelínková

Více informací najdete v učebnici na str. 143-145

Abyste si upevnili učivo, posílám i list z pracovního sešitu. Můžete si cvičení udělat do sešitu ☺

Pracovní list je z pracovní sešitu Hravý dějepis 7, Taktik.

Video k tématu:

<https://www.slavne-dny.cz/episode/10018892/den-kdy-byla-ukradena-mona-lisa-21-srpen-1911>

Vzdělanost a literatura

- Ideálem byl všeobecně vzdělaný člověk – **tzv. renesanční člověk**.
- Základem vzdělání byla znalost jazyků - hlavně latiny.
- Začaly vznikat nové vědní obory: fyzika, chemie, anatomie, astronomie.
- Renesanční literární díla se čtou do dnešních dnů - Dekameron-Giovanni Boccaccio, William Shakespeare – Romeo a Julie, Othello ...

Vzdělanost a literatura v Čechách

- Lidé se mohli vzdělávat buď na Karlově univerzitě, která byla nekatolická, nebo na katolické, kterou otevřeli jezuité.
- Jezuité zakládali i gymnázia.
- Ke studiu byla nutná znalost latiny.
- Česká literatura se začala nebyvale rozvíjet, pomohl tomu i vynález knihtisku.
- Nejvýznamnější tiskárna byla od **Jiřího Melantricha**, tu poté převzal jeho zeť **Daniel Adam z Veleslavína**.
- Nejvýznamnějším dílem se stal nový překlad Bible z hebrejštiny a řečtiny do češtiny – **Bible kralická** – byla vytištěna v **Kralicích na Moravě** – její jazyk se stal vzorem pro spisovnou češtinu. (Najděte si, kde leží Kralice ☺)

Hudba

- Vznikaly dvorské kapely.
- Oblíbeným nástrojem byla loutna.

KULTURA NA POČÁTKU NOVOVĚKU

1

Doplň rozdíly mezi kulturou středověku a novověku. Využij 9 slov z nabízených 12 možností.

mytologie / člověk / klenuté / tento svět / pevnosti / ploché / hudby / pohodlné bydlení / Bůh / šířky / dřevěné / výšky

STŘEDOVĚK A GOTIKA

Pozornost učenců i umělců se upírala k Bohu... ..., zatímco v novověku byl ve středu zájmu

Lidé se upínali k nadpřirozenému světu a posmrtnému životu...

..., zatímco v novověku se zajímali o

Gotická architektura byla stavěna spíše do , zatímco renesanční spíše do

Gotické stropy jsou

...a renesanční naopak

Sídla středověké šlechty – hrady – plnily funkci sloužit jako

..., zatímco renesanční zámky měly

Malířství období gotiky zobrazuje převážně náboženské motivy ...

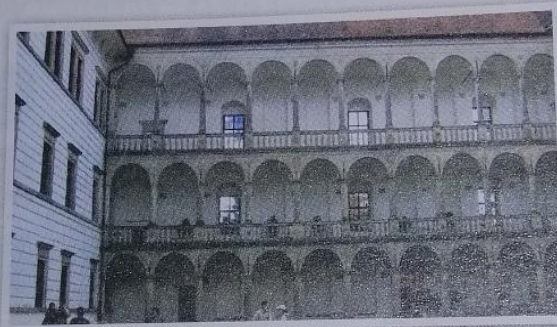
..., renesanční malíři ovlivnění antikou zobrazují i náměty z antické

2

Doplň typické znaky renesanční architektury a spoj je s jejich vyobrazením.

.... G

Ř

..... Á

S U

3

Spoj renesanční dílo s autorem.

Jan van Eyck

Michelangelo Buonarroti

Sandro Botticelli

Leonardo da Vinci

Manželé Arnolfiniové

Zrození Venuše

Mona Lisa

Stvoření Adama

KULTURA NA POČÁTKU NOVOVĚKU

Obr. 17 – K dalším významným renesančním umělcům patřili S. Botticelli [botyčeli] (1), Rafael Santi (2), A. Dürer [dýrer] (3), nebo Tizian [tyciján] (4).

Vzdělanost a literatura

Renesanční a humanistické myšlení proniklo i do dalších oblastí kultury. Například **v literatuře se autoři zaměřovali na lidskou každodennost** a popisovali jak radosti pozemského světa (např. v knize *Dekameron* od G. Boccaccia [bokača]), tak i jejich trápení (v mnoha tragédiích W. Shakespeara). Původní renesanční vědecká literatura byla psána latinsky, postupně se začínají uplatňovat **národní jazyky**. Např. čeština se rozvíjí v průběhu 16. století (česky psána je kupříkladu *Kronika česká* Václava Hájka z Libočan), jsou do ní překládána různá díla. **Nejznámějším českým překladem je Bible kralická**. Jsou však studovány i **starověké jazyky** – převážně **hebrejšтина** (v níž byl sepsán Starý zákon), **řečtina** (původní jazyk Nového zákona) a samozřejmě **latina** (jazyk starověkých Římanů). Literatura vzkvétala především díky **vynálezu knihtisku** a následnému vzniku tiskáren. (→ s. 97)

Obr. 18 – Melantrichova bible

Díky knihtisku se šířila vzdělanost a vzkvétaly národní jazyky a v evropských zemích vznikala řada tiskáren. V Čechách měl vlastní nakladatelství Jiří Melantrich z Aventina a jeho nástupce Daniel Adam z Veveslavína, kteří vydávali naučnou literaturu (učebnice, slovníky, cestopisy). Veveslavínská čeština se stala na dlouhou dobu vzorem spisovného jazyka.

- Najdi na této titulní straně letopočet, podle nějž poznáš, kdy byla bible vydána.

arkády = architektonický prvek,

sloupy mezi dvěma patry budovy

humanismus = myšlenkový směr soustředící se na člověka a jeho myšlení

perspektiva = optický jev – vzdálenější předměty se kreslí menší a bližší předměty větší

renaissance = umělecký sloh, který hledá inspiraci v antice („znovuzrození antiky“), zaměřuje se na rozvoj vědních oborů a studium jazyků, rozvíjí se zkoumání člověka

sgrafito = výzdoba stěny škrábáním ve světlé omítce, pod níž je vrstva jiné barvy

Které vědní obory se v období renesance rozvíjely? Jmenuj vědce, jejich názory, popř. díla.

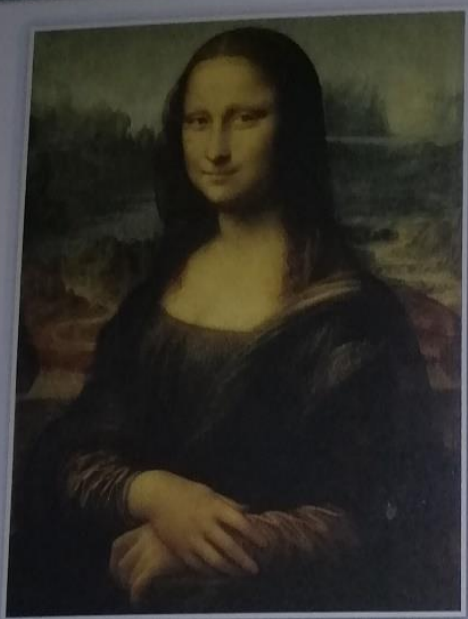

Co víš o překladu Bible kralické? Zjisti o ní co nejvíce informací. V čem byla jedinečná?

Jmenuj renesanční budovy ve svém okolí. Nachází se v tvém okolí renesanční zámek?

Renaissance je umělecký sloh 14.–16. století zaměřující se na člověka a jeho působení na tomto (pozemském) světě. Inspiruje se antikou, zkoumá její jazyky a kulturu. V období renesance se rozvíjejí různé vědní obory, knihtisk, společnost se vzdělává. Mezi proslulé renesanční osobnosti patří Leonardo da Vinci nebo Michelangelo Buonarroti. Mezi typické stavby patří pohodlné zámky.

Obr. 11 – Leonardo da Vinci: Mona Lisa
Portrét se dnes nachází v pařížském muzeu umění Louvre.

Renesanční člověk

Typickým představitelem renesance a humanismu je tzv. **renesanční člověk** – **všestranně nadaný a vzdělaný v mnoha druzích umění a věd (v architektuře, anatomii, malířství, sochařství ...)**. Patří k nim již zmínění umělci **Leonardo da Vinci** (→ Obr. 11, 12, 13) i **Michelangelo Buonarroti**. (→ Obr. 14, 15, 16)

Obr. 12 – Leonardo da Vinci (autoportrét)
Italský malíř, sochař, architekt, vynálezce a konstruktér. Mimoto ještě hrál na loutnu a věnoval se fyzikálním a přírodovědným výzkumům. Mezi jeho nejznámější malířská díla patří Mona Lisa, Poslední večeře, Madona ve skalách nebo Dáma s hranostajem. Snažil se vždy tvořit podle živých modelů, aby vystihl ideální proporce lidského těla. Propojoval tak vědecké poznatky s uměním. Dochovány jsou Leonardovy studie s náčrtky – např. let ptáků nebo perspektiva a proporce lidského těla. Mezi jeho známé

vynálezy zachované v denících patří létací stroj (→ Obr. 13), padák, tank, kulomet nebo ponorka.

Obr. 14

– Michelangelo Buonarroti, italský malíř a sochař

Mezi jeho nejznámější díla patří sochy David, Pieta či Mojžíš. Michelangelo se však proslavil především výzdobou Sixtinské

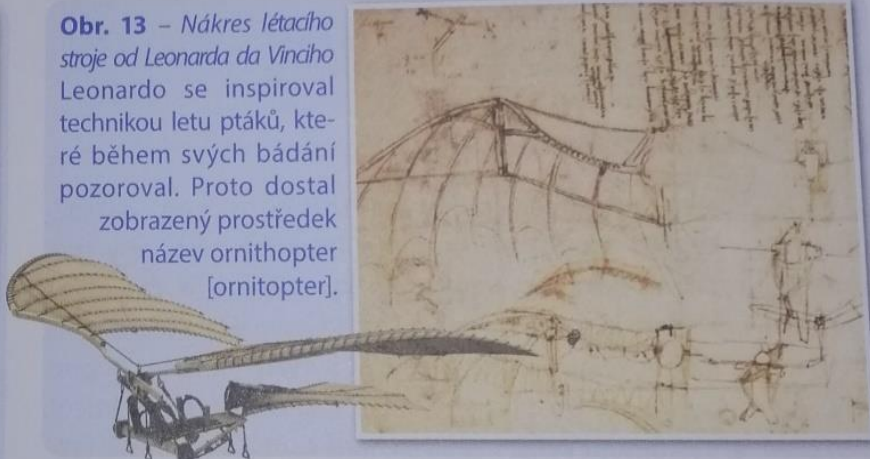

kaple ve Vatikánu. (→ Obr. 16) Michelangelo zde vytvořil fresky s biblickými tématy: Stvoření světa, Stvoření Adama (→ Obr. 15) nebo Poslední soud. Ve své tvorbě se snažil především o souměrnost a harmonii a o zdůraznění vnitřní krásy člověka.

Obr. 13

– Náčres létacího stroje od Leonarda da Vinciho

Leonardo se inspiroval technikou letu ptáků, které během svých bádání pozoroval. Proto dostal zobrazený prostředek název ornithopter [ornitopter].

Obr. 15

– Michelangelova freska Stvoření Adama na stropě Sixtinské kaple ve Vatikánu. Vznikla v letech 1508–1512 a zachycuje dotek Boha a Adama.

Obr. 16 – Strop Sixtinské kaple ve Vatikánu

Hudba

V renesanční hudbě se uplatňují **vícehlasé zpěvy**, v nichž vždy dominuje jedna hlavní melodie, kterou ostatní hlasy pouze doplňují. Vznikají první **mše** (rozsáhlé zpívané hudební skladby znějící během bohoslužeb). Oblíbeným hudebním nástrojem zůstává **loutna**. Na dvorech významných osobností působí **dvorské kapely a skladatelé**. K českým hudebním skladatelům této doby patří například Kryštof Harant z Polžic a Bezruč, který byl také spisovatelem, diplomatem a cestovatelem (podnikl mimo jiné cestu do Palestiny).